

Република Србија

АПЕЛАЦИОНИ СУД У НОВОМ САДУ

Посл.бр.Гж1.2213/14

Дана: 24.10.2014. године

НОВИ САД

У ИМЕ НАРОДА!

Апелациони суд у Новом Саду, у већу састављеном од судија Мире Тубин Чанак, председника већа, Габриеле Миловановић и Марије Габрић, чланова већа, у правној ствари тужиља **А. Д. из Н. С.**, ул. .... број .., **М. Б1. из Н. С.**, ул. .... број , **М. Б2. из С. К.**, ул. .... број .., **Ј. И. из Н. С.**, ул. .... број .. и **Љ. Г. из Н. С.**, ул. ... број ../, које по пуномоћи заступају Н.И. и Н.Д., адвокати из Н. С., против туженог „Н.“ **А.Д. Н. С.**, ул..... број .., ради заштите од злостављања на раду, вредност предмета спора 10.000,00 динара, одлучујући о жалби туженог против пресуде Вишег суда у Новом Саду посл.бр. П1.66/2014 од 10.06.2014. године на седници већа одржаној дана: 24.10.2014. године донео је

ПРЕСУДУ

Жалба туженог **СЕ ОДБИЈА**, пресуда Вишег суда у Новом Саду посл.бр. П1.66/2014 од 10.06.2014. године у усвајајућем делу и у делу одлуке о трошковима поступка **ПОТВРЂУЈЕ**.

Образложење

Првостепеном пресудом тужбени захтев је делимично усвојен, па је утврђено да су тужиље **А. Д. из Н. С.**, **М. Б1. из Н. С.**, **М. Б2. из С. К.**, **Ј. И. из Н. С.** и **Љ. Г. из Н. С.**, претрпеле злостављање на раду код туженог „Н.“ **А.Д. Н.С.** као послодавца. Обавезан је тужени да о свом трошку објави ову пресуду у једном дневном листу који се дистрибуира на целој територији Републике Србије, као и да надокнади тужиљама трошкове парничног поступка у износу од 319.500,00 динара, у року од 8 дана од дана доношења пресуде, под претњом принудног извршења.

Део тужбеног захтева који гласи: „Обавезује се тужени „Н.“ **А.Д. Н. С.** да спречи злостављање на раду које трпе тужиље код туженог“ је одбијен као неоснован.

Против ове пресуде жалбу је изјавио тужени побијајући исту из свих законом предвиђених разлога.

Испитујући побијану пресуду у смислу одредаба чл. 386. ЗПП, овај суд налази да жалба туженог није основана.

У првостепеном поступку нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка, на потпуно и правилно утврђено чињенично стање правилно је примењено материјално право и одлучено о тужбеном захтеву.

У току првостепеног поступка утврђено је да је тужиља А. Д. била запослена код туженог 25 година, да је до јесени .... године радила као дактилограф, а потом је пребачена у архиву која се налази у просторијама туженог у ул. .... Од .... године била је распоређена на пословима референта за административно техничку подршку II, у згради туженог на ..... број ... Тамо није имала никаква задужења, већ је седела у једној великој просторији са другим запосленима који нису имали посла као ни она, и то све до јула месеца .... године, када је послата на плаћено одсуство. Док је била на плаћеном одсуству, чула је од других запослених да је из канцеларије у којој је боравила однет њен сто, те је тада схватила да не може више да издржи рад у таквим условима и на њену иницијативу јој је споразумно престао радни однос код туженог дана ..... године.

Суд утврђује да су тужени и тужиља А. Д. дана ..... године закључили анекс број VII уговора о раду у коме је у чл. 1. одређено да се чл. 1. уговора о раду мења тако да сада гласи: „Овим анексом уговора о раду се утврђује да ће запослени обављати послове радног места референт за административну и техничку подршку II, у Одељењу за административно-техничка питања „Н.“ Матица, Служба за административно-техничка питања и односе са запосленима, Сектор за односе са запосленима, Кабинет ХР директора „Н.“ А.Д., као и да се овај анекс уговора о раду примењује од ..... године. чланом 3. истог анекса промењен је бруто износ зараде запослене.

Тужиља М.Б1. била је запослена код туженог 26 година, радила је као кафе куварица до новембра .... године, а потом је била распоређена у Рафинерији као помоћни радник. У јуну .... године била је позвана и присуствовала је састанку на коме је речено да за њу и још 126 запослених више нема посла, те им је понуђено да им престане радни однос уз отпремнину од 750 евра по години радног стажа, а уколико не желе да оду из фирме, речено им је да од сутра не долазе на посао већ да чекају код куће док их не позову. Тужиља је одлучила да не напушта фирму јер није могла наћи друго запослење те није долазила на посао до августа 2010. године, када јој је од стране овлашћеног лица туженог саопштено да је „немапирана“, што значи да нема своје радно место, да ће јој бити смањена плата и да треба да потпише анекс уговора о раду у том смислу, што је и учинила. Тужени и тужиља М.Б1. су дана ..... године закључили анекс уговора о раду којим је измењен чл. 1. уговора о раду тако што је утврђено да ће запослени обављати послове радног места референт за административну и техничку подршку I, у Одељењу за административно-техничка питања „Н.“ Матица, Служба за административно-техничка питања и односе са запосленима, Сектор за односе са запосленима, Кабинет ХР директора „Н.“ А.Д., као и да се овај анекс примењује од ..... године. Након што је тужиља М. Б1. била распоређена да ради у архиви, где су били лоши услови рада, било је прљаво и хладно, није имала опрему, од новембра месеца .... године премештена је у АТП Службу на ..... број .., где је седела за једним столом са још једном колегиницом, где је свака имала своју столицу. Није добијала никакве радне задатке а просторији у коју је била смештена било је њих шесторо радника,

просторија је површине 150 м² у којој постоји само једна пећ која је била покварена због чега им је било хладно. Тужилџи М.Б1. престао је радни однос код туженог ..... године на основу решења о отказу уговора о раду по програму технолошког вишка.

Тужилџа М.Б2. је била запослена код туженог 21 годину, до априла ..... године радила је на пословима техничког секретара у Правној служби, потом је од априла ..... године до маја ..... године била распоређена да ради у АТП Служби на .... .., где је седела са осталим запосленима и није имала никакве радне задатке. Потом је по усменом налогу Ј. М., која јој је била надређена, премештена у зграду туженог у улици ...., где је радила на испомоћи писарници НАП-а а у јуну месецу ..... године такође је на основу усменог налог премештена у просторију у којој је седела са још неколико радника и нико од њих није добијао радне задатке. Ту је била смештена све до новембра ..... године када су дошли радници који су им однели рачунаре а након неколико дана, радници су дошли да им однесу и столове, чему се ова тужилџа успротивила на начин што је села заједно са осталим запосленима на столове након чега су по налогу И. П. столови ипак однети. Ни у згради на .... у Служби АТП где је била распоређена до престанка радног односа није добијала никакве радне задатке, а у зимском периоду то јест од децембра ..... до фебруара ..... године био је уведен рад у сменама за запослене у овој служби. Тужилџи је престао радни однос код туженог ..... године на основу решења о отказу уговора о раду по програму технолошког вишка.

Тужилџа М.Б2. је са туженим закључила анекс уговора о раду дана ..... године којим је утврђено да ће обављати послове радног места самостални референт за административну и техничку подршку у Одељењу за административно-техничка питања, Одсек Промет, Служба за административно-техничка питања и односе са запосленима, Сектор за односе са запосленима кабинет ХР директора „Н.“ А.Д., функција за организациона питања, као и да се овај анекс примењује почев од ..... године.

Тужилџа Ј. И. била је запослена код туженог од ..... године као куварица где је радила до ..... године када је премештена да ради као конобар у три смене на пумпи туженог која се налази на путу за Београд, а где је радила до краја ..... године када је премештена у зграду туженог у ул. .... .., где је била смештена у једној просторији са још 20 других радника и то различите стручне спреме. Од фебруара ..... године премештена је у зграду туженог на .... Тамо није добијала никакве радне задатке, а од јула ..... године послата је на плаћено одсуство. Када се вратила са плаћеног одсуства крајем октобра ..... године добијала је радне задатке да сређује регистраторе. И.П. који јој је био надређен, нудио јој је одређени износ отпремнине да напусти фирму, на шта она није пристала. Дана ..... године јој је престао радни однос код туженог и то тако што јој је И.П. дао унапред припремљен споразум о престанку радног односа и рекао јој да мора то да потпише. Тужилџа је то потписала и није покретала судски поступак у вези са тим споразумом. Тужени и тужилџа Ј. И. дана ..... године закључили су анекс уговора о раду којим је у чл. 1. одређено да ће запослени обављати послове радног места референт за административну и техничку подршку у Одељењу за административно-техничка питања Блока Промет, Служба за административно-техничка питања и односе са запосленима, Кабинет ХР директора „Н.“ А.Д., функција за организациона питања, као и да ће се овај анекс уговора примењивати почев од ..... године.

Тужиља Љ. Г. је била запослена код туженог 33 године, до фебруара ..... године радила је у згради туженог у улици ..... у Н. С. као референт инструмената обезбеђења плаћања, када је почела да ради у Рафинерији, где је радила до ..... године као радник у обрачуну. Радила је и у архиви туженог, где је чистила архиву, копирала и лепила етикете на фасцикле и регистраторе туженог. Од марта ..... године била је распоређена у АТП Служби на .... број ..., где је седела и није имала никаквог посла а од ..... године је послата на плаћено одсуство, а по истеку плаћеног одсуства се вратила на посао. Хтела је да се кандидује за секретара Синдиката код туженог, али јој то није било омогућено јер је „немапирана“. И.П., који је такође био надређен, рекао јој је у фебруару ..... године да се ће АТП Служба током те године угасити и да нема шта више да чека, као и то да ако не напусти фирму, да ће је послати да ради у З., што тужиља није могла да прихвати из здравствених разлога, па је одлучила да напусти компанију, тако да јој је радни однос престао ..... године. Тужени и тужиља Љ. Г. су ..... године закључили анекс уговора о раду у коме је у чл. 1. одређено да ће запослени обављати послове радног места самостални референт за административну и техничку подршку I у Одељењу за административно-техничка питања Блока Прерада, Служба за административно-техничка питања и односе са запосленима, Сектор за односе са запосленима, Кабинет ХР директора „Н.“ А.Д., функција за организациона питања, као и да се овај анекс примењује од ..... године. Чланом 3. истог анекса измењен је износ бруто зараде запослене.

Решењима туженог од ..... године, тужиља Д. А., Б. М1., Б. М2., Ј. И. и Љ. Г. су упућене на плаћено одсуство у трајању од 45 радних дана, почев од ..... године до ..... године, а као разлог за овакву одлуку наведен је смањен обим посла.

У опису послова „самостални референт за административну и техничку подршку I“ у Одељењу административно-техничка питања Блока Промет на које је била распоређена тужиља М.Б2., по основу анекса уговора о раду од ..... године и „самостални референт за административну и техничку подршку I“ у Одељењу административно-техничка питања Блока Прерада, на које је била распоређена тужиља Љ. Г. по основу анекса од ..... године наводи се да су послови тужиље М. Б2. као и Љ. Г., да извршава послове у вези са архивским материјалом (документа у папиру), да извршава послове скенирања архивског материјала из претходних периода, да извршава послове скенирања архивског материјала за следећи период, да извршава послове разврставања материјала у електронској архиви, да учествује у оперативној помоћи запосленима у архиви, да формира писану архиву друштва, да ради на терену ради вршења увида у непокретности, снимања, мерења и осталих послова у циљу тачног описа непокретности, да учествује у анкетирању потрошача, да учествује у пружању помоћи у организацији и реализацији рекламних акција и свих видова манифестација за унапређење промоције, да ради на терену ради предаје документације у пореске и друге јавне органе, као и ради преузимања пореских и других решења, те да се запосленом могу доделити и други послови, за које је, према унутрашњој прерасподели послова у оквиру организационог дела у којем ради, запослени компетентан на основу стручне спреме, знања, вештине и искуства. Исти послови наведени су и у опису послова „референт за административну и техничку подршку II“ на које је била распоређена на основу анекса од ..... године тужиља А. Д.

Запослени код туженог који су били смештени у Служби за АТП на .... број ..., нису добијали радне задатке, нису имали ни основне услове за рад, односно нису имали оловке, папир ни рачунаре. С обзиром да нису имали рачунаре, нису могли да улазе у инфо портал туженог, преко кога би пратили дешавања у компанији и на коме су објављивани интерни огласи за попуњавање слободних радних места, тако да нису за

исте могли ни да конкуришу. Запослени у овој служби међу којима су и тужиље, захтевали су да добију неке радне задатке, па су им након неколико месеци донети регистратори који су били прљави и прашњави, а према сазнањима сведока М. Б. донети су са отпада. Задатак запослених је био да у току дана на један или два регистратора залепе папир на који треба да препишу податке које су већ писани на регистратору, а за тај посао им је требало око 15 минута. С обзиром да су регистратори били прљави, запослени су добили маске, мантиле и рукавице да раде са њима, али су првобитно радили без заштитне опреме. Свако је добио по једну маску и те маске им нису мењане иако су биле намењене за једнократну употребу. Запослени нису свакодневно добијали посао да сређују регистраторе, него је пролазило по неколико месеци док им не би поново довели регистраторе да их сређују. За запослене у овој служби постојао је одомаћен израз међу осталим запосленима – „немапирани“, а други запослени су их погрдно називали и „резервна клупа“. На послове у АТП служби су били распоређени радници са различитим стручним спремама, од оних који су имали завршену основну школу до оних са факултетским образовањем, назив њихових радних места је био различит, али опис послова које треба да обављају је био исти. Радна места у оквиру службе за административно-техничку подршку на које су биле распоређене тужиље су постојале у Правилнику о организацији и систематизацији радних места туженог.

Према социјалном програму туженог од 17.06.2008. године са важењем до 31.12.2012. године, запосленима на неодређено време не може престати радни однос без њихове воље по основу технилошких или организационих промена за време важења овог социјалног програма. Према чл.19. Програма за време његовог важења, запосленима се не може отказати уговор о раду као вишку запослених, послодавац може понудити запосленима да им престане радни однос уз исплату једнократне отпремнине у износу од 750 евра за сваку пуну годину рада проведено у радном односу, увећано за једнократну отпремнину у висини четири просечне зараде у Н. АД за претходни месец, а запосленом може престати радни однос у овом смислу само на основу његове писмене сагласности да прихвата да му престане радни однос и након исплате отпремнине у целости.

Тужиље су се због злостављања на раду обраћале синдикалним организацијама код туженог, а група запослених у АТП служби, међу којима су и тужиље у овом поступку, поднеле генералном директору Н. АД Н. С. дана 17.08.2012. године захтев за покретање поступка код послодавца за заштиту од злостављања на раду на који захтев тужени није одговорио односно није поступио по захтеву тужиља и групе радника.

Полазећи од наведеног, потпуно и правилно утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је правилно применио материјално право када је утврдио да су тужиље претрпеле злостављање на раду код туженог као послодавца и обавезао туженог да о свом трошку објави ову пресуду у једном дневном листу које се дистрибуира на територији Републике Србије.

Првостепени суд је праилно оценио да је предметма тужба благоремења у смислу члана 22. Закона о спречавању злостављања на раду, будући да је утврђено да је понашање туженог које представа злостављање трајало од премештаја тужиља у службу АТП, па све до престанка радног њиховог односа који је уследио након подношења тужбе.

Супротно наводима жалбе туженог, првостепени суд је дао детаљну и исцрпну оцену доказа у смислу одредаба чл. 8. ЗПП коју оцену у свему прихвата овај суд и на исту упућује.

Првостепени суд је образложио разлоге због којих је одбио доказни предлог у виду суочења сведока И. П. и М. Б., које разлоге овај суд у свему прихвата, те указује да утврђивање околности на које је предложено суочење а у вези са обављањем разговора са запосленима као начином злостављања према тужиоцима, не би утицао на утврђивање другачијег чињеничног стања, а које је од утицаја на примену материјалног права, те је правилно првостепени суд одлучио када је овај доказни предлог одбио.

У конкретном случају тужиље су поднеле тужбу ради утврђења постојања злостављања на раду, те је у наведеној парници било довољно да тужиље учине вероватним да је извршено злостављање на раду, а даљи терет доказивања да није било понашања које представљају злостављање на раду био је на туженом као послодавцу. Имајући у виду наводе тужбе те доказе који су тужиље предложиле и које је првостепени суд извео у току поступка и правилно оценио, овај суд налази да су тужиље доказале да су од стране туженог као послодавца претрпеле злостављање на раду које се огледа у томе што их је распоредио на радна места на којима није било посла, односно у томе што им је онемогућено да раде јер им нису давани радни задаци, као ни потребна опрема за извршавање евентуалних радних задатака, а што је довело до осећања мање вредности и бескорисности тужиља, те створило уверење да су непотребне у радној средини, због чега су тужиље А. Д. Љ. Г. и И. Ј. одлучиле да им престане радни однос код туженог, док је осталим тужиљама радни однос престао по основу технолошког вишка, након престанка важности социјалног програма.

Са друге стране, тужени у току поступка није пружио доказ да није било радњи за које тужиље наводе да представљају радње злостављања на раду, а у смислу да су тужиље распоређене на послове за које је била објективно исказана потреба у моменту закључивања анекса уговора о раду кад су тужиље распоређене у АТП службу, нити је тужени пружио доказ да је тужиљама обезбедио потребну техничку опрему за извођење радних задатака из описа посла радних задатака референта, односно самосталног референта за АТП подршку на којој су биле распоређене тужиље, већ је наводе тужбе само паушално оспорио, због чега овај суд налази да је првостепени суд правилно нашао да су тужиље претрпеле злостављање на раду на описани начин.

Нису основани наводи туженог да у току поступка није утврђено да су испуњени услови за утврђење злостављања на раду и то у виду понављања радњи које представљају злостављање, затим умишљаја односно циља, те последице ових радњи. Ово из разлога што је у чл.6. Закона о спречавању злостављања на раду дефинисан појам злостављања и извршиоца злостављања, тако што је прописано да је злостављање свако активно или пасивно понашање према запосленом или групи запослених код послодавца које се понавља, а које за циљ има или представља повреду достојанства, угледа, личног и професионалног интегритета, здравља, положаја запосленог и које изазива страх или ствара непријатељско, понижавајуће или увредљиво окружење, погоршава услове рада или доводи до тога да се запослени изолује или наведе да на сопствену иницијативу раскине радни однос или откаже уговор о раду или други уговор.

У току поступка је несумњиво утврђено да су тужиље у дужем временском периоду, у трајању од неколико месеци биле формално распоређене на послове на којима нису добијале радне задатке, нису имале потребну техничку опрему за рад, биле су приморане да проводе на послу пуно радно време седећи, односно не радећи ништа, што свакако представља повреду достојанства, угледа, те личног и професионалног интегритета запосленог, због чега овај суд налази да су били испуњени услови прописане у чл. 6. Закона о спречавању злостављања на раду и да се радње туженог могу оценити као радње којима се врши злостављање запослених на већ описани начин. Наиме, сама чињеница да су све тужиље, са различитим стручним спремама и квалификацијама, биле распоређиване у АТП службу, и да су све обављале исте послове, што тужени у току поступка није оспорио адекватним доказним предлозима, указује на чињеницу да је тужени ове запослене само формално распоредио на одређене послове у складу са Правилником о систематизацији послова, при чему суштински није прављена разлика између запослених, као ни између њихових радних задатака, већ је ове запослене све третирао на исти начин без обзира на стручну спрему и квалификацију, тако што им није давао радне задатке, што је понашање послодавца у супротности са чл.12. тачка 2. и 4. Правилника о правилима и понашања послодавца и запослених у вези са превенцијом и заштитом од злостављања на раду („Сл. гласник РС“, бр.62/10) где су набројане радње од којих послодавац треба да се уздржава, где спада и - неоправдано одузимање запосленом средства потребних за обављање посла; недавање радних задатака запосленом које није оправдано потребама процеса рада, неоправдано онемогућавање запосленог да извршава радне задатке и друга истоврсна понашања.

У конкретном случају предмет тужбеног захтева нису анекси уговора о раду којима су тужиље распоређене у службу АТП, нити се исти дефинишу као радње злостављања, те жалбени наводи туженог којима се указује на примену чл.13. ст.1. тач. 1. наведеног Правилника нису од утицаја на доношење другачије одлуке.

Супротно наводима жалбе првостепени суд је конкретно описао у чему се састоје радње злостављања тужиља, те је навео да из описа послова тужиља произилази да су биле задужене за скенирање архивског материјала, за разврставање материјала у електронској архиви и за друге послове за које је потребан рачунар, а којег нису имале, чиме им је у потпуности онемогућено обављање ових послова, затим и у томе што им је онемогућавана комуникација са другим запосленима, тако што им је укинута е-маил адреса и онемогућен приступ инфо порталу туженог, те нису имале информације о томе шта се дешава у компанији и нису могле конкурисати за упражњена радна места. Ово утврђење тужени на коме је био терет доказа супротних чињеница, није оспорио одговарајућим доказима, те није доказао да је тужиљама давао радне задатке у оквиру описа послова њиховог радног места, да им је обезбедио рачунарску опрему, опрему за скенирање документације, и другу техничку подршку, због чега овај суд прихвата закључак првостепеног суда да су тужиље претрпеле злостављање на описани начин.

Чињеница да радна места на којке су тужиље распоређене предвиђена актом о систематизацији, сама по себи не искључује могућност злостављања на описани начин, у присуству утврђене чињенице да тужиље у дужем временско периоду нису добијале никакве радне задатке, иако је тужиљама понудио закључивање анекса уговора о раду којим су премештене у службу АТП где им нису давани радни задаци, нити им је обезбеђена опрема. На овај начин тужени је поступио супротно својој обавези да организује процес рада на начин којим се не спречава појава злостављања на раду и у вези са радом и којим се запосленима обезбеђују услови рада без стварања осећаја

страха од губитка посла, осећаја бескорисности и ниже вредности у односу на остале запослене.

Полазећи од садржине члана 6. Закона о спречавању злостављања на раду, а имајући у виду да је у конкретном случају утврђено да се код тужиља услед описаних радњи туженог развио осећај страха, понижености и бескорисности, овај суд налази да су се стекли услови да се утврди да су тужиље претрпеле злостављање на раду, независно од постојања или одсуства циља код извршавања наведених радњи, будући да исте представљају повреду достојанства, угледа, личног и професионалног интегритета, здравља, положаја запосленог и које изазивају страх те погоршавају услове рада, што је, по схватању овог суда, довољно да се ове радње сматрају радњама којима се врши злостављање.

Овај суд је имао у виду и остале жалбене наводе туженог те је стао на становиште да исти нису од утицаја на доношење другачије одлуке.

Имајући у виду наведено, применом одредаба чл. 390. ЗПП, одлучено је као у изреци.

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА-СУДИЈА

МИРА ТУБИН ЧАНАК с.р.

зто